

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (tretji senat)

z dne 3. julija 2014*

„Predlog za sprejetje predhodne odločbe — Socialna politika — Direktiva 1999/70/ES — Okvirni sporazum o delu za določen čas, sklenjen med ETUC, UNICE in CEEP — Sektor pomorskega prometa — Trajekti, ki opravljajo pomorski prevoz med dvema pristaniščema v isti državi članici — Zaporedne pogodbe o zaposlitvi za določen čas — Določba 3, točka 1 — Pojem ‚pogodba o zaposlitvi za določen čas‘ — Določba 5, točka 1 — Ukrepi za preprečevanje zlorab pri pogodbah o zaposlitvi za določen čas — Sankcije — Preoblikovanje v delovno razmerje za nedoločen čas — Pogoji“

V združenih zadevah C-362/13, C-363/13 in C-407/13,

katerih predmet so predlogi za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki jih je vložilo Corte suprema di cassazione (Italija) z odločbami z dne 3. aprila 2013, ki so prispele na Sodišče 28. junija oziroma 17. julija 2013, v postopkih

Maurizio Fiamingo (C-362/13),

Leonardo Zappalà (C-363/13),

Francesco Rotondo in drugi (C-407/13)

proti

Rete Ferroviaria Italiana SpA,

SODIŠČE (tretji senat),

v sestavi M. Ilešič, predsednik senata, C. G. Fernlund, A. Ó Caoimh (poročevalec), C. Toader, sodnica, in E. Jarašiūnas, sodnik,

generalna pravobranilka: J. Kokott,

sodna tajnica: L. Carrasco Marco, administratorica,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 7. maja 2014,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za M. Fiaminga in L. Zappalàja A. Notarianni, odvetnica,
- za F. Rotondoja in druge V. De Michele in R. Garofalo, odvetnika,
- za Rete Ferroviaria Italiana SpA F. Sciaudone, odvetnik,

* Jezik postopka: italijanščina.

- za italijansko vlado G. Palmieri, agentka, skupaj z G. Albenziom, avvocato dello Stato,
- za poljsko vlado B. Majczyna, agent,
- za norveško vlado I. S. Jansen in K. B. Moen, agenta,
- za Evropsko komisijo C. Cattabriga in J. Enegren, agenta,

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalne pravobranilke, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlogi za sprejetje predhodne odločbe se nanašajo na razlago določb 3 in 5 Okvirnega sporazuma o delu za določen čas, ki je bil sklenjen 18. marca 1999 (v nadaljevanju: okvirni sporazum) in ki je priloga k Direktivi Sveta 1999/70/ES z dne 28. junija 1999 o okvirnem sporazumu o delu za določen čas, sklenjenem med ETUC, UNICE in CEEP (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 3, str. 368).
- 2 Ti predlogi so bili vloženi v okviru sporov med delavci, zaposlenimi kot pomorščaki, in njihovim delodajalcem, družbo Rete Ferroviaria Italiana SpA (v nadaljevanju: RFI), zaradi opredelitve pogodb o zaposlitvi, sklenjenih med temi delavci in zadnjenavedeno družbo.

Pravni okvir

Pravo Unije

Direktiva 1999/70/ES

- 3 V skladu s členom 1 Direktive 1999/70 je namen te direktive „*uveljaviti okvirni sporazum [...], sklenjen [...] med splošnimi medpanožnimi organizacijami (ETUC, UNICE in CEEP), ki je priloga tej direktivi*“.
- 4 V drugem, tretjem in četrtem odstavku preambule okvirnega sporazuma je navedeno:

„Podpisnice sporazuma se zavedajo, da pogodbe za nedoločen čas so in bodo splošna oblika delovnega razmerja med delodajalci in delavci. Zavedajo se tudi, da pogodbe o zaposlitvi za določen čas v nekaterih okoliščinah ustrezajo potrebam delodajalcev, pa tudi delavcev.

Ta sporazum določa splošna načela in minimalne zahteve v zvezi z delom za določen čas, pri čemer upošteva, da se mora podrobna uporaba ravnati po posebnih nacionalnih, sektorskih in sezonskih razmerah. Kaže pripravljenost socialnih partnerjev, da vzpostavijo splošni okvir za zagotavljanje enake obravnave delavcev, zaposlenih za določen čas, tako da jih ščitijo pred diskriminacijo, in za uporabo pogodb o zaposlitvi za določen čas po načelih, ki so sprejemljiva za delodajalce in delavce.

Ta [okvirni] sporazum velja za delavce, zaposlene za določen čas, z izjemo tistih, ki jih zaposlitvena agencija za začasno delo da na razpolago uporabniškemu podjetju. Namen pogodbenic je preučiti potrebo po podobnem sporazumu v zvezi z začasnim delom prek zaposlitvene agencije.“

- 5 V točkah od 6 do 8 in 10 splošnih ugotovitev okvirnega sporazuma je navedeno:
- „6. ker so pogodbe o zaposlitvi za nedoločen čas splošna oblika delovnih razmerij in prispevajo h kakovosti življenja zadevnih delavcev in k izboljšanju poslovnih rezultatov;
 - 7. ker je uporaba pogodb o zaposlitvi za določen čas, ki temeljijo na objektivnih razlogih, način preprečevanja zlorab;
 - 8. ker so pogodbe o zaposlitvi za določen čas značilnost zaposlovanja v nekaterih sektorjih, poklicih in dejavnostih, kar morebiti ustreza delodajalcem in tudi delavcem;
- [...]
10. ker ta sporazum od držav članic in socialnih partnerjev zahteva, da sami uredijo vse za uresničevanje teh splošnih načel ter izvajanje minimalnih zahtev in določb tega sporazuma, kar omogoča upoštevanje stanja v vsaki državi članici in razmer v posameznih sektorjih in v poklicih, s sezonskimi dejavnostmi vred“.
- 6 Določba 1 okvirnega sporazuma, naslovljena „Namen“, določa:
- „Namen okvirnega sporazuma je:
- (a) izboljšati kakovost dela za določen čas z zagotavljanjem uporabe načela nediskriminacije;
 - (b) vzpostaviti okvir za preprečevanje zlorab, ki izhajajo iz veriženja pogodb o zaposlitvi ali delovnih razmerij za določen čas.“
- 7 Določba 2 okvirnega sporazuma, naslovljena „Področje uporabe“, določa:
- „1. Ta sporazum se uporablja za delavce, zaposlene za določen čas, ki so sklenili pogodbo o zaposlitvi ali delovno razmerje, kakor ju opredeljujejo zakoni, kolektivne pogodbe ali običaji v vsaki državi članici.
 - 2. Po posvetovanju s socialnimi partnerji lahko države članice in/ali socialni partnerji določijo, da se ta sporazum ne uporablja za:
 - (a) začetno poklicno usposabljanje in vajeniške programe;
 - (b) pogodbe o zaposlitvi in delovna razmerja, ki so bila sklenjena v okviru posebnega javnega ali javno podprtega usposabljanja, programov povezovanja in poklicnega prekvalificiranja.“
- 8 Določba 3 okvirnega sporazuma, naslovljena „Opredelitve“, določa:
- „1. V tem sporazumu izraz ‚delavec, zaposlen za določen čas‘ pomeni osebo, ki ima pogodbo o zaposlitvi ali delovno razmerje, sklenjeno neposredno med delodajalcem in delavcem in pri katerem je konec pogodbe o zaposlitvi ali delovnega razmerja določen z objektivnimi pogoji, kakršni so potek določenega datuma, dokončanje določene naloge ali nastop posebnega dogodka.
- [...]“

9 Določba 5 okvirnega sporazuma, naslovljena „Ukrepi za preprečevanje zlorab“, določa:

„1. Za preprečevanje zlorab, ki izhajajo iz veriženja pogodb o zaposlitvi ali delovnih razmerjih za določen čas, države članice po posvetovanju s socialnimi partnerji skladno z nacionalno zakonodajo, kolektivnimi pogodbami ali običaji in/ali socialni partnerji, kadar ni ustreznih pravnih ukrepov, ki bi preprečevali zlorabo, uvedejo enega ali več naslednjih ukrepov tako, da upoštevajo potrebe posameznih sektorjev in/ali kategorij delavcev:

- (a) objektivne razloge, ki upravičujejo obnovitev takšnih pogodb ali razmerij;
- (b) najdaljše skupno trajanje zaporednih pogodb ali razmerij za določen čas;
- (c) število obnovitev takšnih pogodb ali razmerij.

2. Države članice po posvetovanju s socialnimi partnerji in/ali socialni partnerji po potrebi določijo, pod kakšnimi pogoji se pogodbe o zaposlitvi ali delovna razmerja:

- (a) štejejo za ‚zaporedna‘;
- (b) štejejo za pogodbe ali razmerja za nedoločen čas.“

10 Določba 8 okvirnega sporazuma, naslovljena „Določbe o izvajanju“, v odstavku 2 določa:

„Ta sporazum ne vpliva na nobene podrobnejše določbe [prava Unije], zlasti ne na tiste s področja enake obravnave ali enakih možnosti moških in žensk.“

Direktiva 2009/13/ES

11 Člen 1 Direktive Sveta 2009/13/ES z dne 16. februarja 2009 o izvajanju Sporazuma, sklenjenega med Združenjem ladjarjev Evropske skupnosti (ECSA) in Evropsko federacijo delavcev v prometu (ETF) o Konvenciji o delovnih standardih v pomorstvu iz leta 2006, ter o spremembi Direktive 1999/63/ES (UL L 124, str. 30) določa:

„Ta direktiva izvaja Sporazum o Konvenciji o delovnih standardih v pomorstvu iz leta 2006 [(v nadaljevanju: KDSP 2006)], sklenjen 19. maja 2008 med organizacijama, ki predstavljata socialne partnerje v sektorju pomorskega prometa (ECSA in ETF), kot je [naveden] v Prilogi [(v nadaljevanju: sporazum o KDSP 2006)].“

12 Del navedenega sporazuma, naslovljen „Opredelitve pojmov in področje uporabe“, določa:

„1 Za namen tega sporazuma in če v posameznih določbah ni drugače določeno, izraz:

[...]

- (c) ‚pomorščak‘ pomeni vsako osebo, ki je zaposlena ali najeta ali dela v kakršni koli vlogi na ladji, na katero se Sporazum nanaša;

[...]

- (e) ‚ladja‘ pomeni ladjo, ki ne pluje izključno v celinskih vodah, vodah znotraj zaščitene vode ali v njihovi neposredni bližini oziroma na območjih, kjer veljajo pristaniški predpisi;

[...]

2. Če ni izrecno določeno drugače, velja ta sporazum za vse pomorščake.

[...]“

- 13 V delu navedenega sporazuma, naslovljenem „Predpisi in standardi“, je v okvir naslova „Pogoji zaposlovanja“ med drugim uvrščen predpis 2.1, ki se nanaša na „pogodbe o zaposlitvi pomorščakov“. Standard A2.1(4) tega predpisa določa:

„Vsaka država članica sprejme zakone in predpise, v katerih so podrobno opredeljene zadeve, ki jih je treba vključiti v vse pogodbe o zaposlitvi pomorščakov, ki jih ureja njena nacionalna zakonodaja. Pogodbe o zaposlitvi pomorščakov v vseh primerih vsebujejo naslednje podrobne podatke:

[...]

(c) kraj in datum, ko je začela veljati pogodba o zaposlitvi pomorščakov;

[...]

(g) prenehanje pogodbe in pogojev iz nje, vključno s:

- (i) če je bila pogodba sklenjena za nedoločen čas, pogoji, pod katerimi imata stranki pravico prekiniti pogodbo, in zahtevanim odpovednim rokom, ki za lastnika ladje ni krajši kot za pomorščaka;
- (ii) če je bila pogodba sklenjena za določen čas, datumom, določenim za prenehanje pogodbe, in
- (iii) če je bila pogodba sklenjena za eno plovbo, namembnim pristaniščem in časom, ki mora preteči po prihodu, preden bi bilo treba pomorščaka razrešiti;

[...]“

- 14 Zadnji del tega sporazuma, naslovljen „Končne določbe“, v četrtem odstavku določa:

„Ta sporazum ne posega v nobeno strožjo in/ali specifično veljavno zakonodajo [Unije].“

Italijansko pravo

- 15 V Italiji so pogodbe o zaposlitvi pomorščakov urejene z določbami zakonika o plovbi, odobrenega s kraljevo uredbo št. 327 z dne 30. marca 1942 (v nadaljevanju: zakonik o plovbi), ki se v skladu s členom 1 tega zakonika uporablja prednostno in prevlada nad splošno ureditvijo pogodb o zaposlitvi. Te pogodbe torej ne spadajo na področje uporabe zakonske uredbe št. 368 z dne 6. septembra 2001 o izvajanju Direktive 1999/70/ES o okvirnem sporazumu o delu za določen čas, sklenjenem med ETUC, UNICE in CEEP (decreto legislativo n. 368 – Attuazione della direttiva 1999/70/CE relativa all'accordo quadro sul lavoro a tempo determinato concluso dall'UNICE, dal CEEP e dal CES) (GURI št. 235 z dne 9. oktobra 2001, str. 4).

- 16 Člen 325 zakonika o plovbi določa:

„Pogodba o zaposlitvi se lahko sklene:

- a) za eno ali več določenih plovb;
- b) za določen čas;

c) za nedoločen čas.

[...]

Za namene pogodbe o zaposlitvi pomeni ‚plovba‘ vsa potovanja med pristaniščem vkrcanja in končnim namembnim pristaniščem, poleg morebitnega vračanja v pristanišče vkrcanja z balastom.

[...]“

17 Člen 326 zakonika o plovbi določa:

„Pogodbe o zaposlitvi za določen čas in pogodbe za več plovb se ne sklenejo za obdobje, daljše od enega leta; če se sklenejo za daljše obdobje, se štejejo za pogodbe za nedoločen čas.

Če je oseba na podlagi več pogodb za posamezne plovbe ali več pogodb za določen čas ali več prvih in drugih pogodb neprekinjeno zaposlena pri istem lastniku ladje več kakor eno leto, je zaposlitev urejena s predpisi o pogodbah o zaposlitvi za nedoločen čas.

Za namene prejšnjega odstavka se šteje, da je zaposlitev neprekinjena, če med prenehanjem ene pogodbe in sklenitvijo naslednje ne mine več kot [60] dni.“

18 Člen 332 zakonika o plovbi določa:

„V pogodbi o zaposlitvi so navedeni:

[...]

(4) plovba ali več plovb, ki jih je treba opraviti, in dan, ko zaposleni nastopi delo, če gre za zaposlitev za posamezno plovbo; začetek in trajanje pogodbe, če gre za zaposlitev za določen čas [...]

[...]“

19 Člen 374 zakonika o plovbi določa:

„Nezakonodajna pravila, ki urejajo organizacijo poklica, lahko odstopajo od določb [člena] 326 [...]; individualna pogodba lahko odstopa od teh določb samo v korist zaposlenega. Vendar z nezakonodajnimi pravili, ki urejajo organizacijo poklica, ni mogoče podaljšati obdobja, ki ga določata prvi in drugi odstavek člena 326, niti ni mogoče skrajšati trajanja, ki ga določa tretji odstavek istega člena.“

Spori o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

20 Tožeče stranke v postopkih v glavni stvari so pomorščaki, vpisani v register pomorščakov. Pri družbi RFI so bili zaposleni na podlagi veriženja pogodb o zaposlitvi za določen čas, sklenjenih po letu 2001, in sicer za eno plovbo ali več in za največ 78 dni, pri čemer so se vkrcali na trajekte, ki so pluli na relacijah Mesina–Villa San Giovanni in Mesina–Reggio Calabria (Italija). Iz predložitvenih odločb je razvidno, da so bile navedene tožeče stranke pri delodajalcu zaposlene za obdobje, krajše od enega leta, in da je med prenehanjem ene pogodbe o zaposlitvi in sklenitvijo naslednje preteklo več kot 60 dni.

- 21 Tožeče stranke v postopku v glavni stvari so menile, da je njihovo delovno razmerje ob izkrcaju prenehalo nezakonito, in so pri Tribunale di Mesina vložile tožbe, s katerimi so predlagale ugotovitev ničnosti pogodb o zaposlitvi za določen čas, preoblikovanje teh pogodb v delovno razmerje za nedoločen čas, takojšnjo ponovno zaposlitev ali ponovno vključitev na delovno mesto ter plačilo odškodnine za utrpljeno škodo.
- 22 Tribunale di Mesina je na prvi stopnji ugodilo zahtevkom tožečih strank v postopku v glavni stvari v zadevi C-407/13 in zavrnilo zahtevke tožečih strank v postopku v glavni stvari v zadevah C-362/13 in C-363/13, Corte d'appello di Mesina pa je v pritožbenem postopku vse te zahtevke zavrnilo.
- 23 Zato so tožeče stranke v postopku v glavni stvari pri Corte suprema di cassazione vložile pritožbo, v kateri Corte d'appello di Mesina očitajo, da je razsodilo, da se okvirni sporazum ne uporablja za pomorščake, in da je ugotovilo, da so njihove pogodbe o zaposlitvi za določen čas zakonite, čeprav v njih niso navedeni datumi konca pogodb, temveč le njihovo trajanje, in sicer z navedbo „največ 78 dni“, niti objektivni razlogi, ki upravičujejo uporabo takih pogodb. Navedene tožeče stranke zatrjujejo zlorabo pogodb o zaposlitvi za določen čas, saj njihova uporaba ni bila utemeljena s posebnostmi dela na področju plovbe ali z objektivnimi razlogi, temveč so bile uporabljene za zadovoljevanje strukturnih potreb po delavcih.
- 24 Corte suprema di cassazione zato meni, da si je treba postaviti vprašanje, ali se okvirni sporazum uporablja za delovna razmerja, sklenjena v pomorskem sektorju. Če bi bilo tako, bi se namreč lahko izkazalo, da so predpisi o zaposlitvi za določen čas iz zakonika o plovbi v nasprotju z okvirnim sporazumom. Ker je italijanski zakonodajalec z zakonsko uredbo št. 368 z dne 6. septembra 2001 o izvajanju Direktive 1999/70/ES o okvirnem sporazumu o delu za določen čas, sklenjenem med ETUC, UNICE in CEEP izpolnil obveznost iz določbe 5 tega sporazuma, da določi ukrepe, s katerimi se preprečujejo zlorabe z veriženjem pogodb o zaposlitvi za določen čas, bi lahko iz tega izhajalo, da je treba določbe te uredbe uporabljati tudi za delovna razmerja v pomorskem sektorju.
- 25 V teh okoliščinah je Corte suprema di cassazione prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:
- „1. Ali se za delo s področja pomorstva uporabljajo določbe okvirnega sporazuma [...]? Natančneje, ali se določba 2, točka 1, [okvirnega sporazuma] nanaša tudi na delavce, zaposlene za določen čas na trajektih, ki opravljajo dnevne povezave?
 2. Ali okvirni sporazum [...], zlasti določba 3, točka 1, [tega sporazuma], nasprotuje nacionalni zakonodaji (člen 332 zakonika o plovbi), ki določa navedbo ‚trajanja‘ pogodbe, in ne ‚konca‘ pogodbe? Ali je določitev trajanja pogodbe z navedbo konca pogodbe, do katerega bo nedvomno prišlo (‚največ 78 dni‘), vendar pa ni natančno določeno, kdaj bo do tega prišlo, v skladu z navedeno direktivo?
 3. Ali okvirni sporazum [...], zlasti določba 3, točka 1, [tega sporazuma], nasprotuje nacionalni zakonodaji (členi 325, 326 in 332 zakonika o plovbi), ki določa, da je objektivni razlog za sklenitev pogodbe o zaposlitvi za določen čas podan že s samo navedbo ene ali več plovb, ki jih je treba opraviti, s čimer v bistvu sovpadata predmet pogodbe (opravljanje dela) in kavza (razlog za sklenitev pogodbe za določen čas)?
 4. Ali okvirni sporazum [...] nasprotuje nacionalni zakonodaji (v obravnavani zadevi določbam zakonika o plovbi), ki v primeru veriženja pogodb (ki pomeni zlorabo na podlagi določbe 5) izključuje njihovo preoblikovanje v delovno razmerje za nedoločen čas (ukrep, ki je v členu 326 zakonika o plovbi določen samo za primer, da je zadevna oseba neprekinjeno zaposlena več kot eno leto in da med prenehanjem ene pogodbe in sklenitvijo naslednje ne mine več kakor šestdeset dni)?“

- 26 S sklepom predsednika Sodišča z dne 28. avgusta 2013 so bile zadeve C-362/13, C-363/13 in C-407/13 združene za pisni in ustni postopek ter izdajo sodbe.

Vprašanja za predhodno odločanje

Prvo vprašanje

- 27 Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba okvirni sporazum razlagati tako, da se uporablja za delavce, kot so tožeče stranke v zadevah v glavni stvari, ki so na podlagi pogodbe o zaposlitvi za določen čas kot pomorščaki zaposleni na trajektih, ki opravljajo pomorski prevoz med dvema pristaniščema v isti državi članici.
- 28 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je, kot je Sodišče že večkrat razsodilo, iz samega besedila določbe 2, točka 1, okvirnega sporazuma razvidno, da je njegovo področje uporabe široko opredeljeno, saj se na splošno nanaša na „delavce, zaposlene za določen čas, ki so sklenili pogodbo o zaposlitvi ali delovno razmerje, kakor ju opredeljujejo zakoni, kolektivne pogodbe ali praksa v vsaki državi članici“ (glej zlasti sodbe Adeneler in drugi, C-212/04, EU:C:2006:443, točka 56; Della Rocca, C-290/12, EU:C:2013:235, točka 34, in Márquez Samohano, C-190/13, EU:C:2014:146, točka 38).
- 29 Poleg tega opredelitev pojma „delavci, zaposleni za določen čas“ v smislu okvirnega sporazuma, navedena v njegovi določbi 3, točka 1, zajema vse delavce, ne da bi se razlikovalo glede na javni ali zasebni značaj delodajalca, pri katerem so zaposleni (sodbe Adeneler in drugi, EU:C:2006:443, točka 56; Della Rocca, EU:C:2013:235, točka 34, in Márquez Samohano, EU:C:2014:146, točka 38), in ne glede na opredelitev njihove pogodbe v nacionalnem pravu (sodba Angelidaki in drugi, od C-378/07 do C-380/07, EU:C:2009:250, točka 166).
- 30 Okvirni sporazum se tako uporablja za vse delavce, ki odplačno opravljajo zaposlitev v okviru delovnega razmerja za določen čas, sklenjenega z delodajalcem (sodbi Del Cerro Alonso, C-307/05, EU:C:2007:509, točka 28, in Gavieiro Gavieiro in Iglesias Torres, C-444/09 in C-456/09, EU:C:2010:819, točka 42, ter sklep Montoya Medina, C-273/10, EU:C:2011:167, točka 26).
- 31 Področje uporabe okvirnega sporazuma sicer ni neomejeno. Tako je iz istega besedila določbe 2, točka 1, okvirnega sporazuma razvidno, da pogodb in razmerij, za katere velja ta okvirni sporazum, ne opredeljuje ta sporazum ali pravo Unije, temveč nacionalna zakonodaja in/ali praksa, dokler opredelitev teh pojmov ne povzroči arbitrarne izključitve neke kategorije oseb iz varstva, ki ga zagotavlja okvirni sporazum (sodba Sibilio, C-157/11, EU:C:2012:148, točki 42 in 51).
- 32 Poleg tega določba 2, točka 2, okvirnega sporazuma državam članicam priznava diskrecijsko pravico pri uporabi okvirnega sporazuma za nekatere kategorije pogodb o zaposlitvi ali delovnih razmerij. Ta določba namreč državam članicam in/ali socialnim partnerjem omogoča, da s področja uporabe tega sporazuma izvzamejo „začetno poklicno usposabljanje in vajeniške programe“ ter „pogodbe o zaposlitvi in delovna razmerja, ki so bila sklenjena v okviru posebnega javnega ali javno podprtega usposabljanja, programov povezovanja in poklicnega prekvalificiranja“ (sodbe Adeneler in drugi, EU:C:2006:443, točka 57; Sibilio, EU:C:2012:148, točki 52 in 53, in Della Rocca, EU:C:2013:235, točka 35).
- 33 Poleg tega je Sodišče razsodilo, da je iz četrtega odstavka preambule okvirnega sporazuma jasno razvidno, da se okvirni sporazum ne uporablja za delavce na začasnem delu (glej sodbo Della Rocca, EU:C:2013:235, točki 36 in 45).

- 34 V obravnavani zadevi je iz dokazov, ki so bili predloženi Sodišču in se niso izpodbijali, razvidno, da so bile tožeče stranke v postopkih v glavni stvari pri delodajalcu zaposlene na podlagi pogodbe za določen čas v smislu nacionalne zakonodaje. Prav tako ni sporno, da te pogodbe ne spadajo med delovna razmerja, ki se lahko v skladu z določbo 2, točka 2, okvirnega sporazuma izvzamejo iz področja uporabe tega sporazuma.
- 35 Vendar družba RFI ter italijanska in norveška vlada poudarjajo, da tako kot v mednarodnem in nacionalnem pravu tudi v pravu Unije obstajajo določbe, posebej namenjene urejanju pomorskega sektorja. Natančneje, sporazum o KDSP 2006 iz priloge k Direktivi 2009/13 naj bi določal niz predpisov in standardov v zvezi s pogodbami o zaposlitvi pomorščakov, med drugim standard A2.1(4)(g), ki opredeljuje prenehanje pogodbe in pogojev iz nje. V skladu z določbo 8, točka 2, okvirnega sporazuma pa naj ta okvirni sporazum ne bi vplival na podrobnejše določbe prava Unije.
- 36 Vendar ni mogoče ugotoviti in tudi ni bilo zatrjevano, da sporazum o KDSP 2006 ali kaki drugi akti, ki jih je v zvezi s pomorskim sektorjem sprejel zakonodajalec Unije, vsebujejo pravila, ki bi bila, tako kot pravila iz okvirnega sporazuma, namenjena zagotavljanju uporabe načela prepovedi diskriminacije delavcev, zaposlenih za določen čas, ali preprečevanju zlorab, ki izhajajo iz veriženja pogodb o zaposlitvi ali delovnih razmerij za določen čas. Kot pa je razvidno zlasti iz tretjega odstavka končnih določb sporazuma o KDSP 2006, ta sporazum ne posega v nobene druge bolj specifične veljavne določbe Unije, ki bi pomorščakom zagotavljale višjo raven varstva.
- 37 Poleg tega je treba ugotoviti, da se sporazum o KDSP 2006 v skladu s točkama 1(c) in (e) ter 2 tega sporazuma ne uporablja za pomorščake, zaposlene na ladjah, ki plujejo izključno v celinskih vodah, kakršne so tiste iz postopkov v glavni stvari.
- 38 Iz tega izhaja, da delavci, kot so tožeče stranke v zadevah v glavni stvari, ki so zaposleni na podlagi pogodbe o zaposlitvi za določen čas kot pomorščaki na trajektih, ki opravljajo pomorski prevoz med dvema pristaniščema v isti državi članici, spadajo na področje uporabe okvirnega sporazuma, saj ta iz svojega področja uporabe ne izključuje nobenega določenega sektorja.
- 39 Ta ugotovitev je potrjena tudi z vsebino določbe 5, točka 1, okvirnega sporazuma, iz katere je razvidno, da imajo v skladu s tretjim odstavkom preambule in točkama 8 in 10 splošnih ugotovitev okvirnega sporazuma države članice v okviru izvajanja tega okvirnega sporazuma možnost, da upoštevajo posebne potrebe, ki se nanašajo na področja s posebnimi dejavnostmi in/ali na zadevne kategorije delavcev, če je to objektivno utemeljeno (glej v tem smislu sodbi Marrosu in Sardino, C-53/04, EU:C:2006:517, točka 45, in Küçük, C-586/10, EU:C:2012:39, točka 49).
- 40 Glede na navedeno je treba na prvo vprašanje odgovoriti, da je treba okvirni sporazum razlagati tako, da se uporablja za delavce, kot so tožeče stranke v zadevah v glavni stvari, ki so na podlagi pogodbe o zaposlitvi za določen čas kot pomorščaki zaposleni na trajektih, ki opravljajo pomorski prevoz med dvema pristaniščema v isti državi članici.

Drugo vprašanje

- 41 Predložitveno sodišče z drugim vprašanjem sprašuje, ali je treba določbe okvirnega sporazuma, zlasti določbo 3, točka 1, tega sporazuma, razlagati tako, da nasprotujejo nacionalni ureditvi, kakršna je ta v postopkih v glavni stvari, ki določa, da mora biti v pogodbah o zaposlitvi za določen čas navedeno trajanje teh pogodb, ne pa tudi njihov konec.
- 42 Družba RFI meni, da je to vprašanje nedopustno, in sicer iz dveh razlogov. Prvič, nanašalo naj bi se na razlago nacionalnega prava. Drugič, določba 3, točka 1, okvirnega sporazuma naj bi le opredeljevala nekatere izraze in naj tako ne bi bila merilo za presojo zakonitosti zadevne nacionalne zakonodaje.

- 43 Ugotoviti pa je treba, da se to vprašanje jasno nanaša na razlago prava Unije in da je torej dopustno.
- 44 V zvezi z vsebino je treba opozoriti, da namen okvirnega sporazuma ni uskladiti vsa nacionalna pravila, ki se nanašajo na pogodbe o zaposlitvi za določen čas, pač pa zgolj z določitvijo splošnih načel in minimalnih zahtev vzpostaviti splošni okvir za zagotovitev enake obravnave delavcev, zaposlenih za določen čas, tako da so zaščiteni pred diskriminacijo, ter preprečiti zlorabe, ki izhajajo iz veriženja delovnih razmerij ali pogodb o zaposlitvi za določen čas (glej v tem smislu sodbe Del Cerro Alonso, EU:C:2007:509 točki 26 in 36; Impact, C-268/06, EU:C:2008:223, točka 111, in Huet, C-251/11, EU:C:2012:133, točka 41, ter sklep Vino, C-20/10, EU:C:2010:677, točka 54).
- 45 V okvirnem sporazumu ni nobenih določb v zvezi s tem, kakšna bi morala biti oblika navedb v pogodbah o zaposlitvi za določen čas.
- 46 Glede tega je določba 3, točka 1, okvirnega sporazuma, kot je jasno razvidno iz njenega naslova in besedila, omejena na opredelitev pojma „delavec, zaposlen za določen čas“ in v tem okviru na določitev značilnih lastnosti pogodbe za nedoločen čas, torej okoliščine, da je konec take pogodbe določen z „objektivnimi pogoji, kakršni so potek določenega datuma, dokončanje določene naloge ali nastop posebnega dogodka“. Ta določba pa državam članicam ne nalaga nobene obveznosti glede pravil nacionalnega prava, ki se uporabljajo za konec pogodb o zaposlitvi za določen čas (glej v tem smislu sklep Vino, EU:C:2010:677, točke od 60 do 62 in navedena sodna praksa).
- 47 Ker je treba to vprašanje razumeti tako, da je namenjeno ugotovitvi, ali se okvirni sporazum uporablja za delavce, ki so zaposleni na podlagi pogodb o zaposlitvi, v katerih je – tako kot v pogodbah, ki so sporne v zadevi v glavni stvari – navedeno zgolj njihovo trajanje, in sicer z navedbo „največ 78 dni“, vsekakor zadošča ugotoviti, da je take delavce treba šteti za „delavce, zaposlene za določen čas“, v smislu določbe 3, točka 1, okvirnega sporazuma, saj taka navedba omogoča objektivno določitev konca navedenih pogodb in se zato okvirni sporazum zanje uporablja.
- 48 Glede na navedeno je treba na drugo vprašanje odgovoriti, da je treba določbe okvirnega sporazuma razlagati tako, da ne nasprotujejo nacionalni ureditvi, kakršna je ta v postopkih v glavni stvari, ki določa, da mora biti v pogodbah o zaposlitvi za določen čas navedeno trajanje teh pogodb, ne pa tudi njihov konec.

Tretje in četrto vprašanje

- 49 Predložitveno sodišče s tretjim in četrtem vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba določbi 3, točka 1, in 5 okvirnega sporazuma razlagati tako, da nasprotujeta nacionalni ureditvi, kakršna je ta v postopkih v glavni stvari, v skladu s katero se po eni strani šteje, da je pogodba o zaposlitvi za določen čas objektivno upravičena zgolj z navedbo plovbe ali več plovb, ki jih je treba opraviti, in ki po drugi strani določa, da se pogodbe o zaposlitvi za določen čas preoblikujejo v delovno razmerje za nedoločen čas le, če je bil zadevni delavec na podlagi takih pogodb pri istem delodajalcu neprekinjeno zaposlen več kot eno leto, pri čemer se delovno razmerje šteje za neprekinjeno, če je med pogodbami o zaposlitvi za določen čas preteklo manj kot oziroma natančno 60 dni.
- 50 Družba RFI trdi, da je tisti del tega vprašanja, ki ustreza tretjemu predloženemu vprašanju, nedopusten, ker ni povezan s predmetom spora v zadevah v glavni stvari, saj se nanaša na preverjanje skladnosti z okvirnim sporazumom tiste nacionalne zakonodaje, ki ureja pogodbe o zaposlitvi za eno ali več določenih plovb, v zadevah v glavni stvari pa so bile sporne pogodbe o zaposlitvi opredeljene kot pogodbe o zaposlitvi za določen čas.
- 51 Spomniti je treba, da v skladu z ustaljeno sodno prakso za vprašanja v zvezi z razlago prava Unije, ki jih nacionalna sodišča zastavijo v pravnem in dejanskem okviru, ki so ga pristojna opredeliti sama in katerega pravilnosti Sodišče ne preizkuša, velja domneva upoštevnosti. Sodišče lahko predlog

nacionalnega sodišča zavirže samo, če je očitno, da zahtevana razlaga prava Unije nima nobene zveze s stvarnostjo ali predmetom spora o glavni stvari, če je problem hipotetičen ali če Sodišče nima na voljo pravnih in dejanskih elementov, da bi lahko koristno odgovorilo na zastavljena vprašanja (glej zlasti sodbi Della Rocca, EU:C:2013:235, točka 29, in Márquez Samohano, EU:C:2014:146, točka 35).

- 52 V obravnavani zadevi pa je treba ugotoviti, da predložitveno sodišče prosi za razlago okvirnega sporazuma v okviru dejanskih sporov, začelih po odpovedi zaporednih pogodb o zaposlitvi za določen čas, sklenjenih s tožečimi strankami v postopkih v glavni stvari za eno ali več določenih plovb. Predložitveno sodišče s tretjim vprašanjem sprašuje, ali nacionalna zakonodaja, kakršna je ta v postopkih v glavni stvari in v skladu s katero se šteje, da je sklenitev takih pogodb objektivno upravičena že na podlagi navedbe plovbe ali več plovb, ki jih je treba opraviti, izpolnjuje zahteve iz okvirnega sporazuma. V teh okoliščinah tega vprašanja ni mogoče šteti za hipotetično, zato je treba ugotoviti, da je dopustno.
- 53 V delu, v katerem se ta vprašanja nanašajo na razlago določbe 3, točka 1, okvirnega sporazuma, je treba v zvezi z njihovo vsebino opozoriti, kot je bilo že navedeno v točki 46 te sodbe, da ta določba ni upoštevna, saj državam članicam ne nalaga nobene obveznosti glede pravil nacionalnega prava, ki se uporabljajo za konec pogodb o zaposlitvi za določen čas.
- 54 V zvezi z določbo 5 okvirnega sporazuma je treba spomniti, da je namen točke 1 te določbe uresničevanje enega od ciljev okvirnega sporazuma, in sicer da se omeji veriženje pogodb ali delovnih razmerij za določen čas, ki je lahko potencialni vir zlorab v škodo delavcev, z določitvijo nekaj minimalnih varstvenih določb, ki naj bi preprečile poslabšanje položaja delavcev (glej zlasti sodbe Adeneler in drugi, EU:C:2006:443, točka 63; Angelidaki in drugi, EU:C:2009:250, točka 73; Deutsche Lufthansa, C-109/09, EU:C:2011:129, točka 31; Küçük, EU:C:2012:39, točka 25, in Márquez Samohano, EU:C:2014:146, točka 41).
- 55 Kot namreč izhaja iz drugega odstavka preambule okvirnega sporazuma in točk 6 in 8 splošnih ugotovitev navedenega okvirnega sporazuma, je stabilnost zaposlitve pomemben element zaščite delavcev, saj pogodbe o zaposlitvi za določen čas ustrezajo potrebam delodajalcev in delavcev samo v nekaterih okoliščinah (sodbi Adeneler in drugi, EU:C:2006:443, točka 62, in Huet, EU:C:2012:133, točka 35).
- 56 Tako določba 5, točka 1, okvirnega sporazuma državam članicam zaradi preprečevanja zlorab, ki izhajajo iz veriženja pogodb o zaposlitvi ali delovnih razmerij za določen čas, nalaga dejansko in zavezujoče sprejetje vsaj enega od ukrepov, ki so naštetih v njej, kadar v nacionalnem pravu držav članic ni enakovrednih zakonskih ukrepov. Trije ukrepi, ki so tako naštetih v točki 1, od (a) do (c), navedene določbe, se nanašajo na objektivne razloge, ki upravičujejo podaljšanje takih pogodb ali takih delovnih razmerij, na najdaljše skupno trajanje teh zaporednih pogodb ali delovnih razmerij oziroma na število njihovih podaljšanj (glej zlasti sodbe Angelidaki in drugi, EU:C:2009:250, točki 74 in 151; Küçük, EU:C:2012:39, točka 26, in Márquez Samohano, EU:C:2014:146, točka 42, ter sklep Papalia, C-50/13, EU:C:2013:873, točki 18 in 19).
- 57 Vendar je treba najprej poudariti, da okvirni sporazum ne nalaga državam članicam, da sprejmejo ukrep, ki bi zahteval, da je vsaka prva ali edina pogodba o zaposlitvi za določen čas utemeljena z objektivnim razlogom. Kot je Sodišče namreč že razsodilo, take pogodbe o zaposlitvi za določen čas namreč niso zajete z določbo 5, točka 1, okvirnega sporazuma, ki se nanaša zgolj na preprečevanje zlorabe veriženja pogodb o zaposlitvi ali delovnih razmerij za določen čas, pri čemer se objektivni razlogi iz točke 1(a) navedene določbe nanašajo le na „obnovitev takšnih pogodb ali razmerij“ (glej sodbo Angelidaki in drugi, EU:C:2009:250, točka 90, in sklep Vino, EU:C:2010:677, točki 58 in 59).
- 58 V zvezi z navedenimi zaporednimi pogodbami o zaposlitvi ali delovnimi razmerji za določen čas namreč iz točke 56 te sodbe izhaja, da so podpisnice okvirnega sporazuma, kot je navedeno v točki 7 splošnih ugotovitev tega sporazuma, menile, da je uporaba pogodb o zaposlitvi za določen čas, ki

temeljijo na objektivnih razlogih, način preprečevanja zlorab (glej sodbi Adeneler in drugi, EU:C:2006:443, točka 67, in Angelidaki in drugi, EU:C:2009:250, točki 91 in 92, ter sklep Vassilakis in drugi, C-364/07, EU:C:2008:346, točka 86).

- 59 Vendar imajo države članice v zvezi z izvajanjem določbe 5, točka 1, okvirnega sporazuma določeno diskrecijsko pravico, saj lahko uporabijo enega ali več ukrepov, naštetih v točki 1, od (a) do (c), te določbe, ali že obstoječe ustrezne pravne ukrepe ob upoštevanju potreb posameznih sektorjev in/ali kategorij delavcev (glej sodbe Impact, EU:C:2008:223, točka 71; Angelidaki in drugi, EU:C:2009:250, točki 81 in 93, in Deutsche Lufthansa, EU:C:2011:129, točka 35).
- 60 S tem določba 5, točka 1, okvirnega sporazuma za države članice določa splošni cilj preprečevanja takšnih zlorab, ob tem pa jim prepušča izbiro sredstev za uresničitev tega cilja, če ne škodujejo temu cilju ali učinku okvirnega sporazuma (sodba Huet, EU:C:2012:133, točki 42 ter 43 in navedena sodna praksa).
- 61 Iz tega sledi, da lahko država članica za namene tega izvajanja zakonito izbere, da ne bo sprejela ukrepa iz točke 1(a) navedene določbe, ki zahteva, da je obnovitev zaporednih pogodb ali razmerij za določen čas upravičena z objektivnimi razlogi. Lahko se namreč odloči, da bo sprejela enega od ukrepov ali oba ukrepa iz točke 1(b) in (c) navedene določbe, ki se nanašata na najdaljše skupno trajanje zaporednih pogodb ali razmerij za določen čas oziroma na število obnovitev takšnih pogodb ali razmerij, ali pa se celo odloči, da bo ohranila obstoječi ustrezni pravni ukrep, če je – ne glede na izbrani ukrep – zagotovljeno dejansko preprečevanje zlorabe pogodb o zaposlitvi ali delovnih razmerij za določen čas (glej sodbo Angelidaki in drugi, EU:C:2009:250, točka 94, in v tem smislu sodbo Deutsche Lufthansa, EU:C:2011:129, točka 44).
- 62 Poleg tega je naloga nacionalnih organov, če – kot je to v obravnavani zadevi – pravo Unije ne določa posebnih sankcij in bi bila zloraba kljub temu ugotovljena, da sprejmejo ustrezne ukrepe, ki morajo biti ne le sorazmerni, ampak tudi dovolj učinkoviti in odvrtačilni, da zagotovijo polni učinek pravil, sprejetih za izvajanje okvirnega sporazuma (glej zlasti sodbo Angelidaki in drugi, EU:C:2009:250, točka 158, ter sklepa Affatato, C-3/10, EU:C:2010:574, točka 45, in Papalia, EU:C:2013:873, točka 20).
- 63 Kadar to področje ni urejeno z ureditvijo Unije in so predpisi za izvajanje teh pravil določeni v nacionalnem pravnem redu držav članic na podlagi načela postopkovne avtonomije držav članic, pa ti predpisi ne smejo biti manj ugodni od tistih, ki urejajo podobne položaje, ki zadevajo zgolj nacionalno pravo (načelo enakovrednosti), niti ne smejo dejansko onemogočiti ali močno otežiti izvrševanja pravic, ki jih podeljuje pravni red Unije (načelo učinkovitosti) (glej zlasti sodbo Angelidaki in drugi, EU:C:2009:250, točka 159, ter sklepa Affatato, EU:C:2010:574, točka 46, in Papalia, EU:C:2013:873, točka 21).
- 64 Iz tega sledi, da mora ob zlorabi veriženja pogodb o zaposlitvi ali delovnih razmerij za določen čas obstajati možnost, da se uporabi ukrep, ki dejansko in enakovredno zagotavlja varstvo delavcev, da bi se tako ta zloraba ustrezno sankcionirala in bi se odpravile posledice kršitve prava Unije (sodba Angelidaki in drugi, EU:C:2009:250, točka 160, ter sklepa Affatato, EU:C:2010:574, točka 47, in Papalia, EU:C:2013:873, točka 22).
- 65 V zvezi s tem je treba spomniti, da – kot je Sodišče že večkrat poudarilo – okvirni sporazum državam članicam ne nalaga splošne obveznosti, da določijo preoblikovanje pogodb o zaposlitvi za določen čas v pogodbo za nedoločen čas. Določba 5, točka 2, okvirnega sporazuma namreč državam članicam načeloma prepušča, da določijo, pod katerimi pogoji se pogodbe o zaposlitvi ali delovna razmerja za določen čas štejejo za sklenjena za nedoločen čas. Iz tega izhaja, da okvirni sporazum ne določa pogojev, pod katerimi se lahko uporabijo pogodbe za nedoločen čas (glej zlasti sodbo Huet, EU:C:2012:133, točke od 38 do 40 in navedena sodna praksa).

- 66 V obravnavani zadevi je v zvezi z nacionalno zakonodajo, kakršna je ta v postopkih v glavni stvari, treba opozoriti, da ni naloga Sodišča, da se izreče o razlagi določb nacionalnega prava, pač pa je to naloga izključno predložitvenega sodišča ali, po potrebi, pristojnih nacionalnih sodišč, ki morajo ugotoviti, ali določbe nacionalne zakonodaje, ki se uporabljajo, izpolnjujejo zahteve, navedene v točkah od 56 do 65 te sodbe (glej zlasti sodbi Vassallo, C-180/04, EU:C:2006:518, točka 39, in Angelidaki in drugi, EU:C:2009:250, točka 163, ter sklep Papalia, EU:C:2013:873, točka 30).
- 67 Predložitveno sodišče mora torej presoditi, koliko pogoji uporabe in dejansko izvajanje upoštevni določb nacionalnega prava pomenijo ustrezen ukrep za preprečevanje in po potrebi sankcioniranje zlorabe veriženja pogodb o zaposlitvi ali delovnih razmerij za določen čas (glej v tem smislu sodbi Vassallo, EU:C:2006:518, točka 41, ter Angelidaki in drugi, EU:C:2009:250, točka 164).
- 68 Vendar lahko Sodišče, ko odloča o vprašanju za predhodno odločanje, po potrebi poda pojasnila, ki nacionalno sodišče usmerjajo pri njegovi presoji (glej zlasti sodbo Vassallo, EU:C:2006:518, točka 39, in sklep Papalia, EU:C:2013:873, točka 31).
- 69 V zvezi s tem je treba – ne da bi bilo treba preučiti, ali je v nacionalni ureditvi, kot je tista iz člena 326 zakonika o plovbi, sprejeta pred začetkom veljavnosti Direktive 1999/70 in okvirnega sporazuma, naveden „objektivni razlog“ v smislu določbe 5, točka 1(a), okvirnega sporazuma – ugotoviti, da taka ureditev, ki določa obvezno pravilo, v skladu s katerim se pogodbe o zaposlitvi za določen čas, na podlagi katerih je bil delavec neprekinjeno zaposlen pri istem delodajalcu več kot eno leto, preoblikujejo v delovno razmerje za nedoločen čas, lahko izpolnjuje zahteve, navedene v točkah od 56 do 65 te sodbe.
- 70 Taka ureditev namreč lahko hkrati vsebuje tako obstoječi ustrezni pravni ukrep, enakovreden ukrepu za preprečevanje zlorabe veriženja pogodb o zaposlitvi za določen čas iz določbe 5, točka 1(b), okvirnega sporazuma, ki se nanaša na najdaljše skupno trajanje takih pogodb, kot ukrep za učinkovito sankcioniranje takih zlorab (glej po analogiji sodbo Angelidaki in drugi, EU:C:2009:250, točka 170, in sklep Koukou, C-519/08, EU:C:2009:269, točka 79).
- 71 Ne zdi se, da bi bilo to ugotovitev mogoče ovreči s sklicevanjem na to, da ta ureditev vsebuje zahtevo, da se za „neprekinjene“ in s tem „zaporedne“ štejejo le pogodbe o zaposlitvi za določen čas, med katerimi je poteklo manj kot oziroma natančno 60 dni. Potek tega časa se namreč na splošno lahko šteje za zadosten za prekinitev vseh obstoječih delovnih razmerij in povzroči, da se morebitne naknadno sklenjene pogodbe o zaposlitvi ne štejejo za zaporedne, zlasti če pogodbe o zaposlitvi za določen čas ne morejo presežati 78 dni, kot je to v zadevah v glavni stvari. Treba je namreč ugotoviti, da bi delodajalec, ki ima stalno in trajno potrebo po delavcih, težko obšel varstvo, ki je zoper zlorabe podeljeno z okvirnim sporazumom, tako da bi ob koncu vsake pogodbe o zaposlitvi za določen čas čakal, da potečeta približno dva meseca (glej po analogiji sklep Vassilakis in drugi, EU:C:2008:346, točka 115).
- 72 Vendar morajo nacionalni organi in sodišča, ki so odgovorni za izvajanje ukrepov za prenos Direktive 1999/70 in se morajo tako izreči o opredelitvi zaporednih pogodb o zaposlitvi za določen čas, v posameznem primeru preučiti vse okoliščine zadeve, pri čemer morajo upoštevati zlasti število navedenih zaporednih pogodb, sklenjenih z isto osebo ali za opravljanje istega dela, da bi lahko izključili to, da delodajalci delovna razmerja za določen čas zlorablajo (glej sklep Vassilakis in drugi, EU:C:2008:346, točka 116).
- 73 V zadevah, kakršne so te v postopkih v glavni stvari, se mora predložitveno sodišče med drugim prepričati, da je najdaljše trajanje enega leta, določeno z nacionalno zakonodajo, kakršna je ta v postopkih v glavni stvari, izračunano tako, da bistveno ne zmanjšuje učinkovitosti preprečevanja in sankcioniranja zlorab veriženja pogodb o zaposlitvi za določen čas. Tako bi bilo lahko, kot je v pisnih stališčih navedla Evropska komisija, če se to najdaljše trajanje ne bi računalo po številu koledarskih

dni, zajetih s temi pogodbami o zaposlitvi, temveč po številu dejanskih delovnih dni, ki jih je opravil zadevni delavec, ko je na primer zaradi nizke frekvence potovanj zadnjenavedeno število mnogo nižje od prvonavedenega.

- 74 Glede na navedeno je treba na tretje in četrto vprašanje odgovoriti, da je treba določbo 5 okvirnega sporazuma razlagati tako, da načeloma ne nasprotuje nacionalni ureditvi, kakršna je ta v postopkih v glavni stvari in ki določa, da se pogodbe o zaposlitvi za določen čas preoblikujejo v delovno razmerje za nedoločen čas le, če je bil zadevni delavec na podlagi takih pogodb pri istem delodajalcu neprekinjeno zaposlen več kot eno leto, pri čemer se delovno razmerje šteje za neprekinjeno, če je med pogodbami o zaposlitvi za določen čas preteklo manj kot oziroma natančno 60 dni. Vendar mora predložitveno sodišče preveriti, ali pogoji za uporabo te ureditve in njeno dejansko izvajanje pomenijo, da je ta ureditev ustrezen ukrep za preprečevanje in sankcioniranje zlorabe veriženja pogodb o zaposlitvi ali delovnih razmerij za določen čas.

Stroški

- 75 Ker je ta postopek za stranke v postopkih v glavni stvari ena od stopenj v postopkih pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (tretji senat) razsodilo:

1. **Okvirni sporazum o delu za določen čas, ki je bil sklenjen 18. marca 1999 in ki je priloga k Direktivi Sveta 1999/70/ES z dne 28. junija 1999 o okvirnem sporazumu o delu za določen čas, sklenjenem med ETUC, UNICE in CEEP je treba razlagati tako, da se uporablja za delavce, kot so tožeče stranke v zadevah v glavni stvari, ki so na podlagi pogodbe o zaposlitvi za določen čas kot pomorščaki zaposleni na trajektih, ki opravljajo pomorski prevoz med dvema pristaniščema v isti državi članici.**
2. **Določbe okvirnega sporazuma o delu za določen čas je treba razlagati tako, da ne nasprotujejo nacionalni ureditvi, kakršna je ta v postopkih v glavni stvari, ki določa, da mora biti v pogodbah o zaposlitvi za določen čas navedeno trajanje teh pogodb, ne pa tudi njihov konec.**
3. **Določbo 5 okvirnega sporazuma o delu za določen čas je treba razlagati tako, da načeloma ne nasprotuje nacionalni ureditvi, kakršna je ta v postopkih v glavni stvari in ki določa, da se pogodbe o zaposlitvi za določen čas preoblikujejo v delovno razmerje za nedoločen čas le, če je bil zadevni delavec na podlagi takih pogodb pri istem delodajalcu neprekinjeno zaposlen več kot eno leto, pri čemer se delovno razmerje šteje za neprekinjeno, če je med pogodbami o zaposlitvi za določen čas preteklo manj kot oziroma natančno 60 dni. Vendar pa mora predložitveno sodišče preveriti, ali pogoji za uporabo te ureditve in njeno dejansko izvajanje pomenijo, da je ta ureditev ustrezen ukrep za preprečevanje in sankcioniranje zlorabe veriženja pogodb o zaposlitvi ali delovnih razmerij za določen čas.**

Podpisi